

Nr 452.

Av herr **Dahlgren**, om ändring av gällande grunder för utbetalande av tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetstagare.

Av statsverkspropositionen bil. 7 (78) framgår, att departementschefen föreslår riksdagen medgiva, att tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetstagare må utgivas under budgetåret 1952/53 enligt samma grunder som under innevarande budgetår.

De nu gällande tillfälliga ersättningarna för silikosskadade arbetare äro en följd av den hemställen som Landsorganisationen den 2 juni 1947 gjorde till statsmakterna om »skyndsamt övervägande av möjligheten att bereda silikossjuka och vissa andra av yrkessjukdom drabbade arbetare större ersättning än gällande olycksfallsförsäkringslag medger».

I proposition 238 till 1948 års riksdag framhölls av departementschefen, att silikossjukdomen ansågs stå i särställning bland yrkessjukdomar, då den samma uppträdde endast bland personer som varit sysselsatta med visst yrkesarbete under lång tid och då man inte kände några medel att bota denna sjukdom. Departementschefen anslöt sig till Landsorganisationens då framförda krav i följande ordalag i propositionen:

»Vad angår de grunder, efter vilka tilläggsersättningarna skola bestämmas, har jag intet att erinra mot det av Landsorganisationen föreslagna maximitbeloppet för ersättningarnas storlek eller 700 kronor om året. Av vad redan anförts framgår, att jag anser att ersättning skall kunna utgå vare sig sjukdomen yppas först framdeles eller den redan tidigare yppats. Ersättningen bör dock även i dessa äldre fall avse den inkomstminskning som sjukdomen *numera* medför. Naturligtvis kan det vålla vissa svårigheter att avgöra, i vad mån en inkomstminskning, som för lång tid sedan drabbat en arbetare till följd av att han på läkares inrådan övergått till annan sysselsättning, kan anses vara alltjämt bestående och till vilket belopp den skall beräknas. I görligaste mån bör emellertid tillses, att sådana fall bedömas efter vad som med hänsyn till omständigheterna befinnes rimligt och skäligt, varvid som riktpunkt bör gälla, att vederbörande erhåller full ersättning för inkomstminskningen, dock högst 700 kronor. I fråga om den som icke åtnjuter livränta på grund av sjukdomen synes dock en överflyttning till annat arbete, som ägt rum för mer än tio år sedan, icke böra komma i betraktande.

I öfrigt synas i allt väsentligt de grunder för ersättningarnas bestämmande, som Landsorganisationen angivit, kunna vinna tillämpning. Utgår livränta, bör ersättningen utgå i form av tillägg till denna, motsvarande den inkomstminskning — dock högst 700 kronor — vederbörande fått vidkännas till följd

därav, att han blivit helt arbetsoförmögen eller övergått till annan sysselsättning. Däremot bör tilläggsersättningen icke utgå, om arbetaren kvarstannar i det farliga arbetet, liksom tilläggsersättningen synes böra indragas, om han återtager detta arbete. Vid bedömande av inkomstminskningen bör hänsyn tagas även till den utgående livräntan. Beträffande dem som på grund av helinvaliditet åtnjuta full livränta är att märka, att vid ett genomförande av det förslag till ändring i olycksfallsförsäkringslagen, som jag tidigare i dag anmält, livräntan kommer att uppgå till $\frac{11}{12}$ av arbetsinkomsten, om denna ej överstiger 7 200 kronor. Det synes rimligt att i ett sådant fall någon tilläggsersättning ej utgår liksom att även eljest tilläggsersättning icke får uppgå till så högt belopp, att den sjukets totala inkomst kommer att överstiga vad sålunda högst kan utgå i livränta.»

Detta beslut om tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetare har upprepats vid 1949, 1950 och 1951 års riksdagar. Vid det senaste tillfället, alltså vid 1951 års riksdag, motionerade undertecknad (II: 297) om bl. a. en ökning av det maximerade ersättningsbeloppet från 700 till 1 400 kronor. I motiveringen för detta yrkande påvisades, att det i de flesta fall rörde sig om äldre arbetare med lång anställningstid, som drabbades av sjukdomen. Dessa arbetare hade i stor utsträckning s. k. toplöner, varför det här förefanns mycket stor risk för att ekonomiska skäl utgjorde ett hinder för en nödvändig överflyttning av de silikosskadade. De maximerade 700 kronorna om året i ersättning stodo inte i någon som helst proportion till de inkomstförluster skickliga yrkesarbetare nödgades göra, då de för sin hälsas skull överflyttades till i allmänhet betydligt sämre betalt arbete.

Den väldiga penningvärdeförsämring som ägt rum speciellt under det senaste året har åstadkommit att dessa tillfälliga ersättningar i många fall endast bli sådana på papperet. Den maximerade årsinkomsten på 6 600 kronor är ju i de tider vi nu genomleva inte av den storleksordningen, att den kan betraktas som en normal inkomst för de arbetare det här berör. I denna situation har bl. a. den fackliga rörelsen av försäkringsföretagen uppmärksamrats på det ovan refererade yttrandet av departementschefen. Konsekvenserna av detta för de silikosskadades del är, att en hel del av dem få sina bidrag indragna. Man kan med full rätt påstå, att det försämrade läget på den ekonomiska politikens område gjort dessa tillfälliga ersättningar i stor utsträckning illusoriska.

Då Landsorganisationen i början av år 1947 gjorde hemställan om ersättning till silikosskadade, var läget ett helt annat än i dag. Enligt socialstyrelsens rensade levnadskostnadsindex (1935 års serie) var indexsiffran för år 1947 156. I dag är siffran i samma serie 204. Detta betyder en försämring av läget från 1947 till 1952 med i runt tal 30 procent. En dylik försämring drabbar ju inte minst dem som haft olyckan att bli icke helt arbetsoförmögna på grund av yrkessjukdomar. Om man således i avvaktan på en definitiv utformning av yrkesskadeförsäkringen, som inte är att förvänta vid innevarande riksdag, vill återställa det reella värde dessa tilläggsersättningar haft vid

deras tillkomst, måste den maximala årsinkomsten uppräknas med 30 procent och ersättningsbeloppet höjas. I fråga om ersättningsbeloppets storlek kan jag inte finna något skäl att frångå det yrkande som ställdes vid fjolårets riksdag, då de 700 kronorna om året, som nu utgå, redan vid starten visade sig vara för lågt tilltagna och i många fall betydde att silikossjuka av ekonomiska skäl tvingades stanna kvar i sitt hälsofarliga arbete.

Med hänvisning till vad här anförts hemställes,

att riksdagen för sin del måtte besluta om sådan ändring i gällande grunder för utbetalandet av tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetstagare, att maximibeloppen höjas från 700 till 1 400 kronor och att den gräns på $11/12$ av 7 200 kronor, vid vilken ersättning högst kan utgå, höjes till 9 360 kronor.

Stockholm i januari 1952.

Gunnar Dahlgren.
